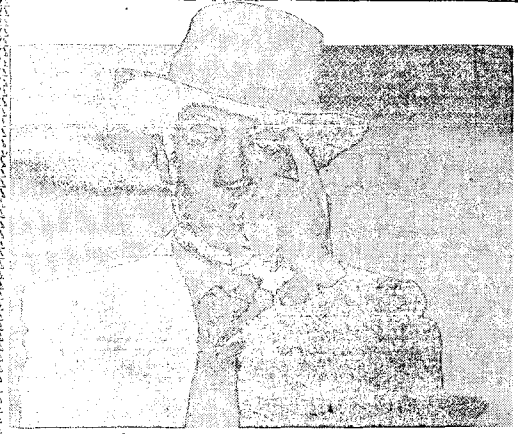

14/5/86

Ο Γιάν Μάκκιν στον ρόλο του Λουκάιν στον «Βυσσόνισμο» του Τυέχωφ, που παρουσιάζει το Εθνικό θέατρο στην Αγγλία

Από τις αρχές του 1986 Κλασικά και σύγχρονα Θεατρικά έργα στις βρετανικές σκηνές

Εισαγωγή του Λονδίνου Εθνικού και επαρχιακού

Το βρετανικό θέατρο —ή αν θέλετε, το αγγλικό θέατρο— κρίνεται πάντοτε σε ένα επίπεδο υψηλό και αποτελεί από τα στοιχεία της βρετανικής καλλιτεχνικής δημιουργίας που δεν αβύθουν ποτέ.

Αυτό οφείλεται, βέβαια, στην καλή επιλογή των έργων, στους ικανούς σκηνοθέτες και τους ηθοποιούς, από πολύ καλούς μέχρι τέλειους, που διατείνονται στη χώρα αυτή. Και όλα αυτά, βέβαια, σε τελική ανάλυση, είναι αποτέλεσμα μιας παιδείας υψηλής και έμπρονης, μιας προσπάθειας που δεν τελειώνει ποτέ. Είναι γνωστό ότι ακόμη και διάσημοι ηθοποιοί, όπως ο όρσ Πικερς Ουίλντ, δεν παύουν να «γυμνάζονται» συνέχεια, με όρθοφωνία, κίνηση και άλλα.

Ας σημειωθεί, ακόμη, ότι όλη αυτή η προσπάθεια είναι εκ των πραγμάτων επιβεβαιωμένη, α) γιατί ο καλλιτεχνικός ανταγωνισμός είναι τέτοιος που επιβάλλει να δίνουν το δυνατό τους και β) γιατί το κοινό είναι απαιτητικό. Υπάρχει, δηλαδή, ένα επίπεδο υψηλό γενικά, όπου η παράσταση που μειονεκτεί φανερώνεται άμεσα και είναι καταδικασμένη. Και δεν είναι χωρίς σημασία το γεγονός ότι πολλοί αμερικανοί βίαιοι, με μεγάλο όνομα, διεθνώς γνωστά, παίζουν στο Λονδίνο να δείξουν τη δουλειά τους και να κριθούν.

Ενώ άλλοι, επίσης σημαντικοί σκηνοί, είναι ότι το θέατρο δεν ανθεί μόνο στο Λονδίνο, παρόλο που εκεί υπάρχουν και λειτουργούν πολλές δεκάδες θεάτρων. Καλό θέατρο υπάρχει και σε άλλες πόλεις —με καλό ρεπερτόριο και καλές παραστάσεις, που συχνά επιδεικνύονται στην πρωτεύουσα και επαίνονται. Υπάρχει, δηλαδή, μια απλωμένη θεατρική κίνηση, με υψηλό επίπεδο, όπου ύψιστοι μπορούν να εργάζονται οι νέοι ικανοί σκηνοθέτες και ηθοποιοί, μέχρι ναρθεί ή ώρα να καινοτομήσουν και να κεντρήσουν.

Όλα αυτά, βέβαια, δεν σημαίνουν ότι δεν υπάρχουν και θεατρικές αποτυχίες στη Βρετανία. Πουθενά στον κόσμο δεν έχει ανακαλυφθεί ακόμη η μέθοδος να γίνονται μόνο επιτυχείς θεατρικές παραστάσεις. Και η Βρετανία δεν εξαιρείται από τον κανόνα. Αλλά σ' αυτή τη χώρα βλέπουμε κανείς να φαινόμενα να υπάρχουν επιτυχίες που μόνον στη χώρα της και τέσσερα

Από το «Δάφνις και Χλόη» και τον Λουκιανό Οι ρίζες του μυθιστορήματος φθάνουν στην αρχαία Ελλάδα

Οι μεγάλοι δημιουργοί του περασμένου αιώνα

Το μυθιστόρημα θριάμβευσε στον 19ο αιώνα και στις όρχες του εικοστού, ενώ στις τελευταίες δεκαετίες, με τις ριζικές εξελίξεις και ιδιαίτερα με το «άντι-μυθιστόρημα», έδωσε την έντυπωση ότι έφθασε σε αδιέξοδο. Όχι γιατί δεν γράφονται πια μυθιστορήματα (το αντίθετο συμβαίνει), αλλά γιατί δεν υπάρχει η άνοδος εκείνη που σημειώθηκε πριν εκατόν πενήντα χρόνια ή και λιγότερο.

Ωστόσο, ίσως είναι θιαστική η επιπόλαιη ή κρίση, μια και ούτως ή άλλως δεν μετρώμε, ούτε κρινόμαστε σε δεκαετίες. Τα μυθιστορήματα, που θεωρείται δημιουργήματα των τελευταίων αιώνων (ίσως γιατί ο' αυτούς σημειώθηκε η άνθισή του, που αναφέραμε) έχει μια μακρά ιστορία, όπου οι εξελίξεις του ήταν πολλές και έντυπωσιμικές. Μια ματιά στις ρίζες και στην ιστορία του λογοτεχνικού αυτού είδους, τα αποδεικνύει.

παράδειγμα) και δίνουν την βάση για τις μετέπειτα εξελίξεις. Οι μεσογειακοί συγγραφείς έχουν αρκετά στοιχεία που προωθούν και το ποιητικό μυθιστόρημα. Αξίζουν να αναφερθούν από την εποχή εκείνη η «Αμύντα» του Τάσσο και ο «Πάστορ Φίντο» του Γουαρίνι, που στα χρόνια τους έθελεσαν το κοινό.

Στον 18ο αιώνα τίθενται και οι βάσεις του λεγόμενου «οφιστικού μυθιστορήματος», με την «Αστρά» του Ουορρέ Ντ' Υρφέ. Εξ άλλου, σημαντικό βήμα για την εξέλιξη του μυθιστορήματος στο οποίο υπάρχει η ψυχική ανάλυση των χαρακτήρων, στάθηκε η «Η παγκόσμια της Κλέβ» της Μαντίμ Ντέ Λαφονιέ. Να σημειωθεί ότι ακόμη και μέχρι τότε, το μυθιστόρημα το θεωρούσαν σαν κατώτερο λογοτεχνικό είδος.

Από την αρχαία Ελλάδα και Ρώμη

Η εξήγηση του είδους

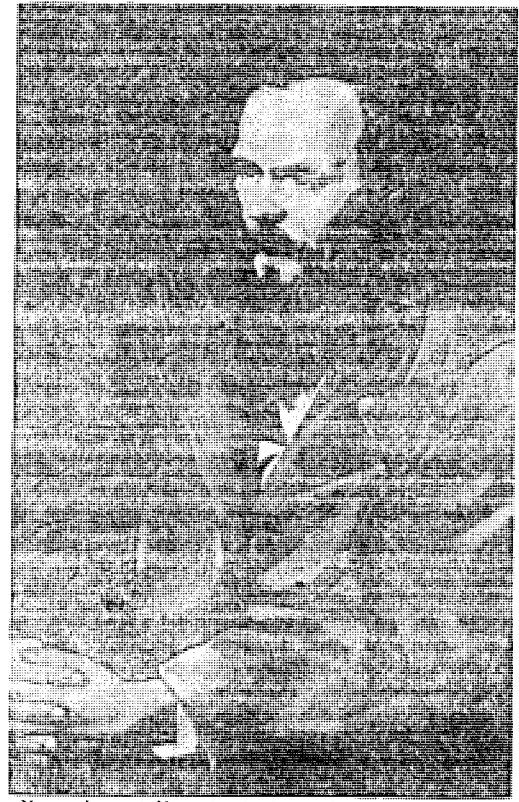
Χρειάστηκε να φθάσει το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα για να φτάσει το μυθιστόρημα σε περιωπή. Στα χρόνια αυτά εισάγεται και το στοιχείο του φανταστικού.

Στην Αγγλία «Τα ταξίδια του Γκιουλνέ» του Σουίφτ δίνουν ίσως το πρώτο στοιχείο του βιβλίου επιστημονικής φαντασίας, ενώ ο «Ροβινσώνας Κρούσος» του Ντάνιελ Φόου αποτελεί θαυμάσιο δείγμα βιβλίου περιπετειών, που, φυσικά, περιλαμβάνει μέσα του και το θαυμάσιο μίνιματ του άγνωστου επιδόσεως του ανθρώπου μέσα στη φύση, με βάση τις πνευματικές κυρίως συνθήκες του. Άλλα διάσημα μυθιστορήματα της ίδιας εποχής στατεύουν άλλοι. Η φιλοσοφική «Καντί» του Βιττάρου, ο ρομαντικός «Βέρθερος» του Γκαίτε, η δραματική «Μανόν Λεσέζ» του Αββα Πρεβό, η «Νέα Ελπίδα» του Ρουσσώ κι ακόμη το λαοφιλέστατο «Παύλος και Βιργιλία» του Σαιν Πιέρ, είναι όλα έργα που μόνον αθάνατα.

Σε ακόμη μεγαλύτερη ακμή έφθασε το μυθιστόρημα στον περασμένο αιώνα, που γενικά χαρακτηρίζεται ως «αίωνα του μυθιστορήματος». Η ακμή αυτή επιτυγχάνεται κυρίως στη Γαλλία και στην Αγγλία. Στον πρώτο

καλλιέργησε το αστρικό μυθιστόρημα, αλλά με βασικούς εκπροσώπους τον Λέον Τολστόι και τον Ντοστογιέφσκι, που έφτασε το ψυχολογικό μυθιστόρημα σε μια άεστηρη τελειότητα. Φυσικά, δεν είναι μόνον αυτοί οι μεγάλοι μυθιστοριογράφοι.

αιώνα που διατρέχουμε είχε μια εξέλιξη που έφτασε στα όρια του πειραματισμού, σχεδόν σε σημεία που η κατανόησή ή και η ίδια ή υπαρέ μύθος να αμφισβητούνται. Βέβαια, δεν έλειψαν οι δημιουργοί που έμειναν πιο πιστοί στις κλασικές φόρμες.

Ντοστογιέφσκι: Ανέβασε το μυθιστόρημα σε συνειδησιακό επίπεδο.

έχει γίνει πάλι στην Αγγλία) που, στην ανέλιξη του, έπαινε να είναι άπληκς άγνωση περιπετειών, αλλά άπλοκ, σε μερικές περιπτώσεις, μια ούσιαστικότερη αξία.

Το μυθιστόρημα στην Ελλάδα

Αν θα ήθελε κανείς να αναφέρει σημαντικούς εκπροσώπους του μυθιστορήματος του 20ού αιώνα ανά τον κόσμο, δεν θα λησμονούσε από την Αμερική τον Χεμινγκουέι και τον Στάνιμπεκ, από την Αγγλία τον Μάιμ Μάν και τον Έρσε, από τη Ρωσία τον Τσέχωφ και τον Γκόρκι, από την Ιταλία τον Μοράβια, από την Γαλλία τον Καμύ και τον Σάρτρ κλπ.

Από τα χρόνια του Βυζαντίου υπάρχει στην Ελλάδα μια συνέχεια του μυθιστορήματος της αλεξανδρινής εποχής. Κυριότερα έργα μπορούν να θεωρηθούν ο «Ερωτόκριτος» του Κορνάρου και μερικά άλλα παρόμοια, γραμμένα σε στίχο.

Το καθαρό μυθιστόρημα, όπως καλλιέργηθηκε στην ύση τους τρεις τελευταίους αιώνες, άρχισε να φανεί στην Ελλάδα, κι αυτό κατά μέγα μέρος οφείλεται στην τουριστική κατοχή, στην έλλειψη δυνατότητας έκδοσης, ακόμη και το γεγονός ότι η παιδεία των Ελλήνων είναι πολύ περιορισμένη. Τα άπονημα των αγνοώντων του 21 (του Μακρυγιάννη κυρίως) είναι τα πρώτα πεζά που γράφονται, ενώ το καθαυτό μυθιστόρημα έρχεται αργότερα και όχι με επιτυχίες.

Θα πρέπει να φτάσει κανείς στον Παπαδιαμαντί, στον Μοραϊτίδη, στο Βιζυνοί για να μιλήσει για αξιοσημείωτη πελογραφία. Και αργότερα θα έλθει ο Παρορίτης, ο Θεοτόκης και ο Σενοπούλης που έγραψαν μυθιστορηματικά δελτία, οι γενεαλογίες σε μέγα αριθμό. Η γενική ημερομηνία που έζησαν σαν έφηβοι τους πόλεμους 1914 - 1918 και της μικράς Ασίας προώθησε το μυθιστόρημα σημαντικά. Είναι ο Μυριόβλητος και η λεγόμενη γενιά του '30, μαζί με τον Δούκα και άλλους. Ο Βενέλης, ο Θεοτόκης, ο Κοσμάς Πολίτης, ο Καραγάτσης, ο Τερζάκης πρόσφεραν βιβλία, που τουλάχιστον κάλυψαν το κενό του ρεαλιστικού μυθιστορήματος στην Ελλάδα, ενώ, βέβαια, πάντοτε υπήρχε μια καθυστέρηση, ως προς τα νέα ρεύματα, αν σκεφτούμε ότι την επαχή που οι Έλληνες μυθι-

Κώστα Λαχός: «Μεταίχμα, μεταίχμα»

Ο Λαχός, χρησιμοποιώντας τα δαδάγματα της ροκ της γραφής, ανασύρει από τη μνήμη προσωπικά ή γενικότερα συμβάντα και αισθήματα και τα ξαναζεί με την αίσθηση του «μεταίχματος», δηλαδή της έντυπωσης που άφηνουν οι εικόνες ή οι συγκινήσεις στο μυαλό και στην ψυχή. Είναι ο αναγνώστης ξαναζεί γνωστές ή λιγότερο γνωστές καταστάσεις της μεταπολεμικής ζωής, στη Θεσσαλονίκη και στην κοντινή ενδοχώρα (ο συγγραφέας έχει γεννηθεί και μεγαλώσει στο Κιλίκις και την περιοχή του) φιλτρωμένες μέσα από τον νεότερο λόγο του Λαχό, που καταργεί κι αυτός τη στήλη σε σημαντικό βαθμό, φέρνοντας αυθεντικά τις αναμνήσεις σε μια σύγχρονη γεωμετρία χιούμορ, αλλά και ήπια, ευέλκεια και απλή, καθημερινή και έντυπωσιακή συνάντη. Η πελογραφία του Λαχό προϋποθέτει την «σχολή» Θεσσαλονίκης και το κλίμα μέσα στο οποίο κινήθηκε ή λογοτεχνία της συμπεριπετειώσεως και αποτελει μία θετική συνέχεια της ή προέκτασή της, χρήση και έποικοδομητική. (Εκδόσεις «Υψιλον»).

Χόρρε Νάιτρε Μελούμε: «Εισαγωγή στο αρχαίο θέατρο»

Φυλόλογος και ιδιαίτερα ενδιαφέροντα στο θέατρο, σπουδαγμένος στην Γαλλία, ο συγγραφέας είναι μια αξιοσημείωτη εργασία για το αρχαίο θέατρο, το ελληνικό και το ρωμαϊκό. Να διευκρινιστεί πως αντίκειμενο του βιβλίου δεν είναι οι συγγραφείς και τα έργα του αρχαίου κόσμου, αλλά οι ρίζες του θεάτρου από τις γιορτές του Διονύσου, ή εξέλιξη των θεατρικών χώρων, ή προετοιμασία των παραστάσεων κλπ. Το βιβλίο πλησιάζει από πληθος σημειώσεων και δημογραφία με μια σειρά φωτογραφιών και σχεδίων (αγο-πολύ γνωστών) που φωτίζουν το θέμα. Είναι ένα βιβλίο που θα πάνει την ελληνική βιβλιογραφία πάνω στο θέατρο. (Εκδόσεις Μεσοπονητικού Ινστιτούτου Εθνικής Τράπεζας).

Μιλάν Κούντρετς: «Η αδοσκαπία του είνου»

Προσεχόμενα από κάθε άποψη, το μυθιστόρημα αυτό του Κούντρετς είναι ερωτικό. Η Τερέζα ηρώου, η ήλωση της δομείται την ημέρα, αλλά τη νύχτα ζει μια μεταμορφωμένη σε ένα που στην πραγματικότητα δεν είναι που στην πορεία συνοδεύεται από τον άντρα της, τον Τόμας, κάτι μεταξύ Δον Ζουάν και Τριστάνου, που είναι διαρκώς άνομος στον έρωτά του για την Τερέζα και στους ισχυρούς περσμούς που δοκιμάζει. Η μοίρα της Σαμίντας, μιας από τις έρωτες του Τόμας, άπλοκ το θέμα της άπλοκας σε άλλον τον κόσμο. (Εκδόσεις «Υψιλον»).

δεν ξεκουριεί από τον κανόνα. Αλλά σ' αυτή τη χώρα θέλουν να τον φωνάξουν να υπάρχουν επιτυχίες που μένουν στη σκηνή τρία και τέσσερα χρόνια—ή όπως στην περίπτωση της «Ποντικοπαίδας»—δεκαετίες δολοχίρες. Μά σημειωθεί ακόμη πως εκεί οι κρατικές επιχορηγήσεις είναι σχετικά περιορισμένες. Η κ. Θάτσερ μενός ακόμη και την επιχορήγηση του εθνικού θεάτρου, στο Λονδίνο, ενώ άλλοι θίασοι, με πλούσια προσφορά, παίρνουν πολύ μικρά ποσοστά του προϋπολογισμού τους, εάν ένισχυση του κράτους στο έργο τους.

Οι πρόσφατες παραστάσεις

Τι παίζουν τα θέατρα στο Λονδίνο; Μά απ' όλα. Ο Σαίξπηρ είναι σχεδόν πάντα παρών, τόν ίδιο και άλλοι Βρετανοί κλασικοί, αλλά δεν λείπουν οι παραστάσεις, τόσο ξένων συγγραφέων, όσο και σύγχρονων Βρετανών.

Ας εβούμε μία ματιά σε παραστάσεις του τελευταίου τριμήνου. Σε μία από τις σπινές του εθνικού θεάτρου παίζεται με έπιτυχη ο «Ευσιονάκης» του Τσάρλντ, που σκηνοθετήσε ο Μάικ Άλφρεντς. Στο ρόλο του Αλσίντν εμφανίζεται ο Γιάν Μάικ Έλλαντ, τόν μεγάλο άσσο του σύγχρονου λονδρέζικου θεάτρου, περιβαλλόμενος από ένα πολύ καλό κόσμ ήθοποιων. Η κριτική έπαινεσε τήν παράσταση.

Από τήν άλλη μεριά σόν μισήν τήν «Μπάρμικαν Σέντερ» παίζεται ένα έργο, πού βασίζεται σε κλασικό γαλλικό μυθιστόρημα αλλά έχει γραφεί στο σύγχρονο Βρετανό συγγραφέα, τόν Κρίστοφερ Χάμιτον, πού είναι από τους πύ γνωστούς σήμερα στη Βρετανία. Τό έργο είναι «Οι έπικίνδυνες σχέσεις» του Ητέ Λαίκαδς, πού παλιότερα είχε μεταφερθεί και στήν όθονή, με πρωταγωνιστή τόν Ζεράρ Φίλιπ. Τό μυθιστόρημα —όπως είναι γνωστό— είναι γραμμένο με τήν μορφή έπιστολών, αλλά ο Χάμιτον πέτυχε, κατά τήν κριτική, νά δώσει ένα θεατικό έργο πού στέκεται ανεξάρτητα από τό κείμενο στο όποιον δασίστης.

Ενός άλλος Άγγλος κλασικός παίζεται τόν τελευταίο καιρό στά Λονδίνο. Πρόκειται γιά τόν Κόνγκρηβ και τό έργο του «Ερωτας γιά έρωτα» πού σκηνοθετήσε ο Πήτερ Γούντ και σημειώνει επίσης έπιτυχη.

Μιά άλλη σημαντική παραγωγή τών τελευταίων μηνών ήταν ή παράσταση του έργου του Μπέρναρ Σζού «Τό επάγγελμα τής κυρίας Γουάρεν» πού σκηνοθετήσε ο Άντονι Πλέητ και είχε γιά πρωταγωνίστρια τήν Τζέαν Πλόουράιτ, ή όποια έπανεμφανίστηκε στή σκηνή μετά από άρκετή όπουσία.

Σάν μουσικά παίχτηκαν δύο πολύ γνωστά έργα, πού δέν προέρχονται βασικά από τόν θεατρικό κόσμο. Τό ένα ήταν «Οι άθλιοι» του Ουγκό, πού έγραψαν δύο Γάλλοι, ο Άλβαν Μπουμπλίκ και ο Κλάιν Μισέλ Σόντερπερκ, με μουσική του δεύτερου. Μιά άκριδη παραγωγή, με πολλούς ήθοποιούς και με σκηνοθέτες τόν Τρέβορ Νάν και τόν Τζών Καίρντ. Η παράσταση δέν έπανεπείχε από τήν κριτική.

Τό άλλο ήταν τόν «Πήτερ Πόν», από τό γνωστό παρωμύθι. Τό έργο αυτό του Μπάρρι είχε μουσική και χορευτικά, σκηνοθετήθηκε από τόν Ρόμπερτ Ρέ-βερθρον και είχε γιά πρωταγωνίστρια τήν Μπόνι Λάνγκφορντ. Ακόμη νά προστεθεί ότι ένας άλλος Γάλλος συγγραφέας παίχτηκε τόν τελευταίο καιρό. Πρόκειται γιά τόν Μάξιμ Γκόρκι και τό έργο του «Βάσσα» πού σκηνοθετήσε ή Ελενα Κάουτ Χόουτον.

Παραστάσεις τής έπαρχίας

Όπως γράφουν και παραπάνω, πολλά θέατρα άλλων βρετανικών πόλεων δίνουν σημαντικές παραστάσεις, τόσο στόν τόπο τους όσο και στό Λονδίνο, με ρεπερτόριο πού περιλαμβάνει Άγγλους και ξένους, κλασικούς και σύγχρονους συγγραφείς.

Έτσι ένα θέατρο τού Μάντσεστερ παρουσιάζει μία πολύ ένδιαφέρουσα παράσταση του έργου του Άρθουρ Μίλλερ «Ο άθάνατος του έμποράκου» πού τώρα τελευταία κάνει μία καινούργια διεθνή καριέρα. Εντύπωση επίσης προκαλεί ή παράσταση του έργου του Ισπανού βερνάντο ντε Βάσκα «Αά Κλασίν» πού ανέβασε ένας άσος τής Γλασκώθης, με σκηνοθεσία Φίλιπ Πρζουτ.

Από τήν Γλασκώθ ακόμη και τό Εδιμβούργο έρχεται ή είδηση γιά μία πρωτότυπη παράσταση πού «Φάουστ» του Γκαίτε και μία παράσταση του «Άμλετ», ένός έργου πού παίζεται συχνότατα στις βρετανικές σκηνές, καθώς άρειστεί πού σκηνοθέτες και ήθοποιοί θέλουν νά δοκιμασουν τή ικανότητά τους σ' αυτό τό σαιχηρικό δράμα. Στήν Γλασκώθ επίσης παίχτηκε τό έργο του Γιόζεφ Κάσερλινγκ «Άρσενικό και παλιά δοντέλα» πού δέν έπανεπείχε από τήν κριτική. Ακόμη από Λέστερ ανεβέσθηκε ένας ακόμη Σαίξπηρ, ο «Μάκβεθ», ενώ τόν χειμώνα στό Λονδίνο παίζονται ο «Οθέλλος» με τόν Μπέν Κινγκκαλντ σταν βασικό ρόλο, με πολύ έπιτυχη.

Αξίζει νά δει κανείς τά έργα πού παίζονται στις άλλες πόλεις τής Βρετανίας τόν τελευταίο καιρό. Στό Μπρίσμχαμ παίζονται τό «Χειμωνιάτικο παρωμύθι» του Σαίξπηρ και «Οι τρεις άδελφές» του Τσάρλντ. Στά Καντέρμπερι, άνάμειο σ'τά άλλα, παίζονται τόν «Γούζο από μέλι» τής Μτελάν και τό «Φως του νιαζόου» του Πάτρικ Χάμιλτον. Στό Κόλτσεστερ μπορεί νά δει κανείς τήν «Δωδέκατη νύχτα» του Σαίξπηρ και μία διασκευή πού έργου τής Άδφνης Ντι Μορις «Ρεβέκ».

Από Λονδίνο παίζονται τό «Σπίτι τών ραγιαμένων καρδών» του Σζού και μία διασκευή του μυθιστορήματος «Ροβινσόν Κρούσος». Στά Εδιμβούργο, εβόλλου, τήν προτεινόμενη τής Σκωτίας, υπάρχουν τρεις παραστάσεις ένδιαφέρουσες: Ο «Ταριούχος» του Μολιέρου, τό «Λεωφορείο ού πόθος» του Ουίλιαμς και «Η όπερα του ερπίνου» του Τζών Γκρέι. Στά Έπσμον παίζεται ο «Ρωμαιοί και ιουδαία» του Σαίξπηρ, στό Χάλλ τό «Εκποδισμένοι τήν Ρίτα» του Ράσελ, στό Λανκαστερ «Ο άμνηστος» του Ρόλαντ Χάρνγουντ.

Ενα καλό σύνολο έργων μπορεί νά βρεί κανείς στό Ιπσουγου. Τήν «Κοιμήσια του λαθών» του Σαίξπηρ, τόν «Ιντερμέδιο» του Ζιροντό και τό μουσικό «Ο βασιλιάς κι ένός» τών Ράτσερ και Χμερσράιν. Στά Λίβερπουλ μπορεί νά δει κανείς τόν «Μάκβεθ» του Σαίξπηρ, ενώ στό Μάντσεστερ παίζεται τό έργο του Μπέρντ «Τζορτζα νά νύχτα».

Η δασφεια τών όρίων μυθιστορήματος και έπους συνεχίστηκε και σταν μεσαιώνα, τόσο στήν δύση, με τό ιπποτικό μυθιστόρημα, όσο και σταν Βυζάντιο, με έργα σάν τόν «Διγενή Ακρίτα» τόν «Ερωτικόριτο». Αντίθετα στο τέλος τού μεσαιώνα και στις άρχες τής Αναγεννίσιας παραπρετται μίο άνθιση του μικρού άφηγηματος, τού διηγήματος, και χαρακτηριστική περίπτωση άποτελούν τά κείμενα τού Βοκάκιου, με τής Ιστορίες του «Δεκαήμερου».

Στόν επόμενο αιώνα, τόν 16ο, ο Ραμπελάι και ο Θερβάντες συγγράφουν ένα είδος μυθιστορήματος, πού συνδυάζει πολλές από τής προηγούμενες τάσεις και παραδών—όλας (ο «Άδν Κίχνητς» στόν τομέα τού ιπποτικού μυθιστορήματος, γιά

Ντιστογήφισα: Ανέβασε τό μυθιστόρημα σε συγκλονιστικό επίπεδο.

Ο Σκότ στήν Άγγλία και ο Στήβενσον, ο Ζολά στή Γαλλία, ο Τουρκένιερ στή Ρωσία άποτέλεσαν σημαντικούς συντελεστές τής άνθισης του μυθιστορήματος.

Η προσέγγιση του άδιεξόδου

Όταν μιλούν συνήθως γιά μυθιστόρημα, όλοι έχουν στο νού τους τό μυθιστόρημα εκείνης τής εποχής.

Όπως σε όλες τής τέχνης, όπως και στήν ποίηση, τό μυθιστόρημα στόν

(και μένουν ακόμη και σήμερα) κι ακόμη, καθώς τό μυθιστόρημα κολιερείται πύ σε περισσότερες χώρες, οι δημιουργοί πού σε άλλους τόπους προσηύον πύ κλασικές προσεγγίσεις τών θεμάτων.

Τά μεγάλα όνόματα στο μυθιστόρημα αούτό τού αιώνα είναι ο Προύστ και ο Τζούς, ο Κόφκα και ο Φώκνερ. παράλληλα άναπτύσσεται και τό άμερικανικό μυθιστόρημα πού βασίζεται στήν παραδοσιακή μορφή περισσοτέρων, άν εξαίρεθεί ο Φώκνερ. Στς Ηνωμένες Πολιτείες, εβόλλου, άναπτύσσεται ιδιαίτερα και τό άυτονομικό μυθιστόρημα (ή άρχη

ότι τήν εποχή πού οι Έλληνες μυθιστοριογράφοι τού μεσοπολέμου έγράφαν τό θίλια τους — πού θυμίζαν τήν εύρωπαϊκή και άμερικανική λογοτεχνία τών άρχων τού αιώνα — στήν Εύρώπη δημοφιλούς τά έργα του ο Τζούς, είχε προηγηθεί ο Προύστ και άναφανόταν ο Φώκνερ.

Κάι έπρεπε νά έρθουν ο Πεντζίκης, οι άλλοι τής «σχολής» Θεσσαλονίκης, ή Αζωίτη, γιά νά συμβαδίσει τό ελληνικό μυθιστόρημα με τό ξένο. Σήμερα, θά μπορούσε νά πεί κανείς, ή όπόσταση άνάμειο στο ξένο και στο ελληνικό μυθιστόρημα, χωρίς νά άναφερθεί στήν ποιότητα άναγκαστικά, έχει εκμηδενισθεί σχεδόν. Κάι είναι ένα έπιτεύγμ αούτό.

άφήγησε σε όλον τόν κόσμο. Εβ—άπ ήδη σ'αυτοσημαστική, ένκατα—λείπει τόν φρόντ, τόν δικό τής έρώτα, στή Ζωή; και ταξιδεύει—στην Εύρώπη και στήν Αμερική. Ο Κούντερ συνθέτει με μαεστρία τής Ιστορίας, τό δρόμο τών ήρώων—του θίβιλου του, δίνοντας ένός μίν—κα με σοβαρότητας και άσέλειας, κάτω—άπό τή θάρη σιά του θανάτου. Ενα—άπ θίβιλο πού διαδέχεται με ένδοξη—ρον και πού μετασφρατίζεται από τήν Κατερίνα Δασκαλάκη. (Εκδόσεις τής «Έστιας».)

Τορίαν Γκαού:

«Δάμνην γεννημένη»

Τό μυθιστόρημα αούτό είναι ένός άμειος τής άγάπης γιά τήν τρίτη—όπόσταση τού άντρα και τής γυναί—κας, τού γευορι. Η ένωση τής Γιαννί—κας τού Μισέλ, τών δύο δασκάλων—προσών τού έργου, διακόπτεται—άπό μία άναπόφευκτη μοίρα. Αλλά—ένός άπείλημμένος έρωτας, πού θά—έφερνε τήν άπελπίσια στόν έρωτα—είναι γι' αούτους μία άντίθεση πού—δέν μπορούν νά δεχθούν. Πρέπει—λοπόν, νά θριαμβέυσουν μέσα από—τό θάνατο. Η Γιαννί—λέει στόν Μισέλ—ότι θά έξαφανιστεί, αλλά θέλει νά—μείνει γυναίκα. «Θά είμαι γιά σένα—μία άλλη. Πήγαυε πρός εσύ», έ—έτσι έμφανίζεται ή Λύντια, πού θά—άνιμωθει μέσα από έναν παθιασμέ—νο πανηγυρισμό, πέρα από τό έφ—μερο, θά γίνει ή νέα πατρίδα τού—Ζευγαριού. Ο Γκαού, πού έγινε νυν—σως με τήν «Ευρωπαϊκή θητεία»,—προσφέρει ένα μυθιστόρημα σημα—ντικό. Η μετάφραση είναι τής Νά—ντιας Χαραλαμπίου. (Εκδόσεις—Μπαρμουνάκης.)

Νίκης Πελαγίδου

Δύο συλλογές

Η Νίκη Πελαγίδου —Αναστασιόδου—έξέδωσε πρόσφατα δύο ποιητικές—συλλογές με τούς τίτλους «Επιπέδη—γή» και «Ο χειμώνας τού ένγκλιστου—βρόχου». Τό θίβιλο τής αούτά δέξ—είναι τά πρώτα και μαρτυρούν μία—εύσθησσία και άρκεστο προβληματι—σμό. Γράφει σ' ένα τής ποιήμα, άλ—γύστιχο: «Θά πρέπει νά ήταν άνοιξη—Όταν έγκλιστρον οι λέξεις/ Πέτα—ξαν μέε στόν καιρό/ Η διάσπαση άπό—λαχτή/ Τό τοπίο δέν άλλάζεε/ Ψάχνον—νά βρώ τό στίγμα μου.

Γιόργης Λούνας:

«Ψυχή και μορφές»

Νεανικό θίβιλο με δοκίμια του δι—σπιου Ούγγρου μαρξιστή μελετητή—της λογοτεχνίας. Τό θίβιλο αούτό τό—έργασε σ'τά 1911. Ο Λούνας τονίζε—πως υπάρχει μία όπιλή κίνηση — από τή ζωή πρός τήν κίνηση και άντί—στροφα — μία κίνηση πού ούτε εκ—πράζεται πού με διαλεκτικό τρόπο—άνάπτυσσεται κυκλικά. Σήμερα—τό θίβιλο αούτό του Ούγγρου διανοη—τή, έκτός από ντοκουμέντο γιά τήν—άφετηρία του δρόμου πού δίδανος—άπό τόν ρικασοσιαστικό άστικό δια—νοσημενισμό μέχρι τήν άποδοχή του—σοσιαλιστικού ρεαλισμού, χρησιμεύε—ει και γιά κάτι άλλο: νά έμφανίσει—ένωλπιστα πώς τό δοκίμιο μπορεί—άποσυνένογος τής άγομρια και τόν—έσπερο λόγο, νά άνασχεθεί σε ένα—έρωτικό είδος σύλληψης τής ζωής—ότι τής τέχνης και νά δείξει πώς—κριτικής άσκήσφορά μπορεί νά έφε—ρδσει τό άντικείμενο τής μελέτης—τόν. Στό «Ψυχή και μορφές» ο Λού—κας γράφει γιά διανοητές και λογο—τέχνες, όπως ο Μοσκόβι, ο Κίργκε—γκορ, ο Κάνερν, ο Γκεόργκις και—άλλοι. (Εκδόσεις «Θεμέλιο».)

Οι μουσουργοί έγκαταλείπουν τό μοντέρνο Η μουσική σύνθεση γυρίζει σε πιο μελωδικές «μορφές»

Συνομιλία με τόν διεθνούς φήμης μαέστρο Ραφαέλο Ντέ Μπάνφιλντ

Η μουσική σύνθεση έπιστρέφει σε πιά ρομαντικές μορφές, έγκαταλείποντας τά πολύ μοντέρνα στοιχεία και έπιδιώκοντας τή μελωδία. Αούτά είναι μία γενική διαπίστωση, πού τήν έκφράζει ο συνθέτης και μαέστρος Ραφαέλο Ντέ Μπάνφιλντ, ο όποιος ήλθε τήν προηγούμενη έβδομάδα στή Θεσσαλονίκη με τήν ευκαιρία έκτελέσεως έργου του από τήν κρατική όρχήστρα Θεσσαλονίκης.

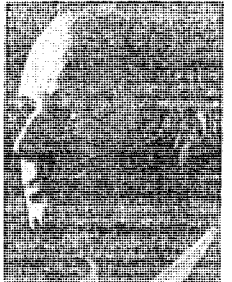
Ο Μπάνφιλντ, παγκόσμια γνωστός συνθέτης και μαέστρος, ένας καλλι—τέχνης πού συνδέθηκε με προσωπι—κάτητες σάν τό Μπριόουλου, τήν Κάλας, τόν Καρολίν και άλλους, είναι σήμερα διευθυντής τής όπε—ρας «Γκιουζέτε Βέρντι» τής Τεργέ—στης, θέση πού κατέχει εδώ και πολλά χρόνια. Απ' ότι μοβαίνουμε είναι ο μακροχρόνιος διευθυντής άπερας στήν Ιταλία.

Ασχολήθηκε με τή μουσική σχετι—κά μεγάλος και συγκεκριμένα από τά 17 του χρόνια. Επειδή εκείνη τήν εποχή ήταν πόλεμος, ο Μπάνφιλντ δέν πήγε άρχικά σ' άφείο, αλλά έκανε ιδιωτικά μαθήματα με έναν Εβραίο καθηγητή, στήν Τεργέστη, πολλές ώρες τήν ήμέρα. Ο καθηγη—τής εκείνος, λόγω τών διώξεων τών Εβραίων, δέν μπορούσε νά κατέχει δημόσια θέση και έτσι άσχολήσε με ιδίατερα μαθήματα.

Μετά τό τέλος του πολέμου, ο Μπάνφιλντ πήγε στο άφείο τής Βε—νέτίας και συνέχισε τής σπουδές του και άρότητα στο κονσερβατόριο τών Παρισιών. Στό Παρίσι πήγε κατό—πιν προσκληθείς κι αούτό γιατί είχε ήδη άρχισει νά συνθέτει, είχαν άκούσει τής συνθέσεως του, είχαν έντυπιασθεί και τόν κάλεσαν γιά άνώτερης σπουδές στή γαλλική πρωτεύουσα.

Έζησε σ'τά Παρίσι άρκετά χρόνια και συνέχισε νά συνθέτει, έν πα—ράλληλα ταξίδευε σ' άλλες πόλεις τών

έτσι άκούγεται μόνον αούτή. Η φύση τής σκηνής είναι τέτοια πού μού χροιάστηκε περισσότερος χρόνος άπ' όποιόδήποτε άλλη σύνθεση, γιά νά τήν ολοκληρώσω. Είναι δύσκολο νά έκφραστεί ο Σαίξπηρ, σ' αούτό τό

Ο Ραφαέλο ντέ Μπάνφιλντ, διεθνούς φήμης συνθέτης και μαέστρος.

μέρος, με μουσική, γιατί ή Ορηλία άλλάζει διαρκώς ψυχολογία και αίσ—θήματα κι αούτό φρόντισε νά τό έκφράσει δίνοντας διαφορετικές μουσικές εκφράσεις. Τό έργο τό χαρακτηρίζω σάν «δραματική σκηνή κονσέρτου».

Η αούτηση γύρισε κατόπιν στή μουσική ζωή τής Ιταλίας και στούς νέους συνθέτες τής. Γιό τούς συνθέτες και τής τάσεως τής, τής δημιουργικής, ο κ. Μπάνφιλντ τόνισε τά εξής: «Τά τελευταία χρόνια υπάρχει μία άλλαγή. Τόν προηγούμενος, μέχρι πριν δύο ή τρία χρόνια οι συνθέτες άκολουθούσαν τό μοντέρνο ύφος,

τώρα δείχνουν μία στροφή πρός τό ρομαντισμό και πρς παραδοσιακές μελωδίες. Δέν ξέρω άν άλλοτε τόν πνεύμα τών συνθετών ή τό κοινό άλλάζε, αλλά και τούς όδηγησε κι αούτός νά άλλάξουν. Πάντως ύπάρχει μία στροφή πρός τή μελωδία. Δέν πρό—κειται, φυσικά, γιά έπιστροφή σ'τά παλιά, δέν έναυαυρίζουμε στήν «Κα—βατέρια Ρουσσικάνα». Κάι θέσσια είναι ακόμη άρχική και κανείς δέν ξέρει πώς θά έξελιχθεί αούτή ή άλλα—γή. Τό φαινόμενο αούτό δέν σημειώ—νεται μόνον στήν Ιταλία, αλλά σε όλες τής χώρες. Ο «νέο — ρομαντισμός» αούτός δέν προπτερείται μόνον στή μουσική, αλλά και στή λογοτεχνία και στή ζωγραφική. Αλλά στή μουσι—κή είναι σαφέστερη και έντονό—τερη».

Στή συνέχεια ο συνομιλητής μας άνέφερε ότι ή μουσική ή μόντερο, ή μουσική πού ντόρ—μωσται, όπως είναι γνωστό, άπω—θείσε τό κοινό. Υπήρχαν συνθε—τές πού δέν πουλούσαν αούτε ένα είςτιριο και όσοι ήγχιονον, εί—χαν προσκληθεί. Κάποτε ο Ζωρζ Αρκί, ο διάσημος Γάλλος συνθέτης είχε πεί στόν Μπάνφιλντ: «Είμαι τυχερός γιατί κά—ποτε θά δείς νά περνεί αούτό, έγώ όχι γιατί είμαι μεγάλος πύ». Κι έννοούσε τής μοντέρνες μου—σικές συνθέσεις.

Οι ευκαιρίες γιά συνθέτες

Πάσο ένας νέος Ιταλός συνθέτης, σήμερα, έχει ή δυνατότητα νά πα—ρουσιασθεί έργο του στήν πατρίδα του. Η άπάντηση είναι άποκαλυπτι—κή, όσο και λιγώδης: «Ένας συνθέτης έχει ή δυνατότητα νά παρουσιάσει τό έργο